

самоубства: закон України від 8 лютого 2018 р. № 2292-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2292-19> (дата звернення: 15.10.2019).

3. Колинько Е. А., Селезнева Н. А. Ответственность за доведение до самоубийства по законодательству Украины и других зарубежных стран: сравнительный анализ. *Вестник РВДН*. 2014. № 1. С. 194–201. (Серия Юридические науки).

4. Уголовный кодекс Армении от 18 апреля 2003 года. Республика Армения. URL: <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovnyj-kodeks-armenii/> (дата обращения: 23.10.2019).

5. Комментарий к Уголовному кодексу Туркменистана. Постатейный / Под общ. ред. проф. А. В. Смирнова. 2013. 663 с. URL: <https://www.osce.org/ru/ashgabat/117369?download=true> (дата обращения 23.10.2019).

6. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 9 июля 1999 г. № 275-3. URL: <http://xn----ctbcgfviccvibf9bq8k.xn--90ais/> (дата обращения: 23.10.2019).

7. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 № 63-ФЗ. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/ (дата обращения: 23.10.2019).

8. Уголовный кодекс Кыргызской Республики от 2 февраля 2017 года № 19. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/111527> (дата обращения: 23.10.2019).

9. Малетина М.А. Преступная причастность к самоубийству несовершеннолетних: сравнительно-правовой анализ законодательства России, стран СНГ и Балтии. *Уголовная юстиция*. 2018. № 11. С. 141–144.

10. «Синій кит» змінив обличчя: у соцмережах з'явилися нові «групи смерті». *Znaj.Ua*. URL: <https://znaj.ua/society/176014-siniy-kit-zminiv-oblichchya-u-socmerezah-z-yavilisya-novi-grupi-smerti> (дата звернення: 15.10.2019).

Марков М. М.,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДОСВІДУ ІНОЗЕМНИХ КРАЇН

Одне з основних завдань Кримінального кодексу України (далі – КК України) – правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина. Це завдання реалізується в тому числі і за допомогою інституту призначення покарання, досягнення його мети. Адже призначення лише справедливого покарання, тобто необхідного і достатнього для виправлення особи та попередження вчинення як нею, так і іншими особами

нових злочинів, є необхідною передумовою для реалізації описаного завдання. Однак рівень рецидивної злочинності, кількість скасованих судових рішень у зв'язку із помилками у призначеному покаранні свідчить про те, що суди не завжди правильно застосовують норми цього інституту. Не в останню чергу це зумовлено недоліками законодавчого регулювання призначення покарання, що вимагає удосконалення КК України в цій частині. Передумовою цього, очевидно, є здійснення відповідних наукових досліджень та висунення пропозицій.

З'ясовуючи сучасний вектор розвитку доктрини кримінального права у сфері теорії пеналізації, необхідно дотримуватися ідеї оптимізації суддівського розсуду – знаходження розумного оптимуму співвідношення формальних і дискреційних засад під час введення певних обмежень [3, с. 209]. Аналіз зарубіжного законодавства, проведеного Т. А. Леснієвські-Костаревою, дав змогу виділити низку країн, для яких «історично характерні досить детальна диференціація кримінальної відповідальності і покарання у кримінальному законі і чіткі приписи для судді у сфері індивідуалізації покарання» [2, с. 155]. До таких належать, на її думку, США, Франція, Італія, Іспанія, Бразилія.

Є. Ю. Полянський, досліджуючи кримінальне законодавство США, відзначає, що кримінально-правова доктрина України передбачає систему призначення покарання, центральне місце в якій відведено загальним засадам призначення покарання. Норма закону перш за все передбачає покарання, і суд приймає санкції відповідної статті як основу для визначення міри покарання. В США існує інший підхід, коли положення законодавства заздалегідь передбачають вид та розмір покарання, що відповідають тяжкості скоєного злочину та характеристикі особи винного. Таким чином, різниця між системами призначення покарання в Україні та США, насамперед, полягає у методах призначення покарання, що застосовуються. Вітчизняній доктрині призначення покарання притаманний метод, що засновується на застосуванні судової дискреції, федеральна система ж призначення покарання в США побудована на засадах жорсткої формалізації кримінально-правових санкцій [1; 4, с. 12].

В інших країнах застосовується менш формалізована за ступенем система призначення покарання, яка, втім, заслуговує на увагу. Так, іспанське кримінальне законодавство передбачає багатоступеневу градуйовану систему покарань з ранжируванням санкцій покарань (модель застосування типових санкцій) і чіткі навіть якоюсь мірою формалізовані правила їх призначення.

Поділ правил призначення покарання на загальні і спеціальні є штучним, що тягне за собою різнотлумачення та неправильне застосування КК України. Тобто суд, призначаючи покарання, повинен враховувати загальні засади призначення покарання, а врахування п. 2 ч. 1 ст. 65 КК України вимагає при цьому також додатково враховувати всі без винятку статті Загальної частини, що стосуються відповідної справи, коли є підстави

для їх застосування, в тому числі і ті, які безпосередньо не закріплюють саме правил призначення покарання, однак є системно (функціонально) пов'язаними з першими і сприяють їх правильному розумінню і застосуванню [6, с. 267].

У різних країнах існує своя власна, іноді запозичена, система покарань, яка має як спільні, так і свої, притаманні лише певній правовій сім'ї, риси. Водночас система покарань має запозичити певний досвід у вирішенні питання вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність в розглядуваному аспекті. Не заперечуючи в цілому проти існування в законі про кримінальну відповідальність вибудованої системи покарань, варто зазначити, що остання підлягає переосмисленню. Адже практика застосування згаданої системи показала, що деякі покарання, такі як позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, неефективні через відсутність конкретизації (визначення) в самому законі. Розмір штрафів за скоєння злочинів та адміністративних правопорушень через розбалансованість та свою репресивність підлягає перегляду, відповідно до побудови вітчизняної системи права та сучасних реалій. З іншого боку, шлях демократизації і гуманізації кримінального закону повинен полягати у наданні суду можливості та права вибирати такі індивідуальні покарання, які б найбільш ефективно могли впливати на особу, вину якої доведено в судовому порядку, та, у свою чергу, допомагали досягти мети покарання, визначеної законом про кримінальну відповідальність.

Пропонується за злочини невеликої та середньої тяжкості (перелік яких можна визначити окремо з внесенням відповідної статті до КК України), особливо це стосується злочинів проти особи, проти громадського порядку та моральності, злочинів проти власності, проти довілля, злочинів проти безпеки руху та експлуатації транспорту, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інших злочинів проти здоров'я населення тощо, з огляду на їх специфіку, невеликий ступінь суспільної небезпеки й поширеність серед населення, надати суду можливість за необхідності призначати покарання, яке буде мати найбільш вагомий вплив на засудженого і не передбачене чинною системою покарань [5, с. 195].

Загальновідомо, що побудова самої системи покарань залежить від побудови державного життя, духовних і матеріальних сил держави й народу країни, а також факторів, під впливом яких перебуває сама держава та апарат її управління.

Численні норми, які застосовуються на етапі призначення покарання, містять оціночні поняття, є невизначеними взагалі або ж визначеними лише в частині. Велика вага суб'єктивізму при вирішенні питань, пов'язаних із обранням виду та розміру покарання, є передумовою появи неоднакової судової практики і недостатньої правової визначеності у цій сфері.

Список використаних джерел

1. Хильченко А. Формалізація призначення покарання в Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн. Кримінальне право. Підприємство, господарство і право. 3/2019. С. 283–288. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/3/55.pdf>.
2. Лесниевски-Костарева Т. А.. Дифференциация уголовной ответственности. *Теория и законодательная практика*. М. : Норма, 2000. 400с.
3. Хильченко А. С. Призначення покарання. Сучасне кримінальне право України: наукові нариси : монографія / за ред. Н. А. Мирошниченко, Є. Л. Стрельцова. Одеса : Юридична література, 2017. С. 207–225.
4. Полянський Є. Ю. Призначення покарання за кримінальним правом США : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.08. Одеса, 2007. 18 с.
5. О. Олійник. Проблемні питання сучасної системи покарань: вітчизняний та зарубіжний досвід. Криминологія. Підприємство, господарство і право. 2/2018. С. 191–196. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/2/36.pdf>.
6. Панчак О. Правила призначення покарання: система чи безсистемність. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2014. Вип. 60. С. 260–269. URL: <file:///C:/Users/Win10/Downloads/299-634-1-PB.pdf>.

Мартиненко В. О.,

голова громадської спілки «Центр запобігання та протидії корупції», голова Громадської ради при МВС України, доктор філософії за спеціальністю «Право»

ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОВЖИВАННЮ ВЛАДОЮ АБО СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ ДЕРЖАВНІ СЛУЖБОВЦІ

Одним із важливих напрямів сучасної стратегії розвитку України є прагнення до подолання корупції та мінімізації її суспільно-політичних наслідків, а досягнення успіху в цьому процесі є передумовою для демократичних перетворень у державі, зміцнення національної безпеки, зростання її економічного потенціалу, формування в суспільства довіри до влади, покращання добробуту населення. Без перебільшення можна констатувати, що корупція в Україні набула загрозливого характеру та впливає на всі сфери політичного й суспільного життя. За оцінками фахівців, значних масштабів корупція набула в органах державної влади і місцевого самоврядування, а також у сферах судочинства та правоохоронної діяльності. Зазначеним процесам сприяє неефективність проведення економічних реформ, прорахунки в банківській системі та непрозоре адміністрування державних фінансів. Необхідно також зважати на наявність в Україні тіньової економіки і незаконно набутих фінансових ресурсів, які є основним джерелом фінансування корупції. Цілком зрозуміло, що визначення